

Heikon vasikan elvytys ja hoito

Heikko vasikka

Jopa 75 % vastasyntyneiden vasikoiden kuolemista tapahtuu ensimmäisen elintunnin aikana. Vasikka voi syntyä heikkona hapenpuutteen, epäkypsyyden, infektion tai kehityshäiriön vuoksi.

Näistä syistä tavallisin on synnytysvaikeuksien seurauksena aiheutunut hapenpuute. Vasikan napanuora on katkennut ennenaikaisesti tai istukka on irronnut. Toinen merkittävä heikkouden syy on ennenaikainen syntymä ja siitä johtuva keuhkojen epäkypsyys. Epäkypsällä vasikalla keuhkot eivät vielä toimi täydellä teholla, jolloin happivaje lisääntyy muutaman tunnin sisällä syntymästä. Vasikka syntyy kohtuullisen virkeänä, mutta alkaa pian heiketä. Tällaisten vasikoitten ennuste on huono.

Heikko vasikka hengittää pinnallisesti ja tihentyneesti henkeään haukkoen, myös hengityskatkoksia voi esiintyä. Vasikka nousee tavallista hitaammin rintansa päälle (normaali vasikka nousee jo 2 – 3 minuutin kuluttua syntymästä) ja pyrkii hitaammin seisaalle (normaalisti 15 – 30 minuuttia syntymästä). Imurefleksi on heikentynyt eikä vasikka jaksa juoda kunnolla.

Välittömät toimenpiteet syntymän jälkeen

Heikko vasikka tulee asettaa rintansa päälle mahdollisimman pian syntymän jälkeen. Hengitystiet puhdistetaan ulkoapäin turvasta puristamalla. Takajaloista roikottamista ei enää suositella, koska sisäelimet painavat tällöin keuhkoja. Emon nuoleminen stimuloi hengityskeskusta. Tätä voi jäljitellä kuivaamalla vasikkaa reippain ottein pyyhkeillä tai oljilla. Sieraimen kutittamisesta oljella ja kylmän veden heittämisestä vasikan päähän voi myös olla apua hengityksen käynnistämisessä. Hengitysteiden puhdistaminen eritteistä sormin, turvasta puristamalla tai imemällä helpottaa vasikan hengitystä. Suusta suuhun tekohengitys on hankalaa ja ilma joutuu helposti ruokatorveen, mikä vain heikentää tilannetta entisestään. Vasikan tulisi aloittaa hengitysliikkeet 30 sekunnin sisällä syntymästään. Mikäli selvää sykettä ei ole, on ennuste todella huono.

Seuraavat toimenpiteet

Kun heikon vasikan hengitys on saatu toimimaan, kannattaa keskittyä pitämään vasikka lämpimänä. Etenkin heikosti juonut vasikka kylmettyy herkästi energian puutteen vuoksi. Vasikan ääriosat (jalat ja korvat) viilenevät ennen sisempiä kehonosia. Suun limakalvot ovat usein vaaleat ja nihkeät, syke on vaimea ja hidas. Ruumiinlämmöltään alle 37 °C vasikka on alilämpöinen. Lämmön laskiessa alle 35 °C on ennuste heikko. Heikkona syntyneeltä vasikalta kannattaa tarkistaa lämmön lisäksi napa verenvuotojen varalta sekä pää ja kieli turvotusten varalta. Vaikean synnytyksen jälkeen vasikka tulee tarkistaa myös murtumien varalta. Riittävästä ternimaidon saannista tulee huolehtia. Mikäli vasikka ei jaksa juoda itse, tulee se juottaa letkuttamalla tai erillisellä juottolaitteella. Lisäohjeita ternimaitoon liittyen löytyy Vasikkaripuliohjeen G-osasta.

Heikkoa vasikkaa ei kannata kituuttaa hengissä – vasikkaa tulee hoitaa heti tehokkaasti. Mikäli edellytyksiä kunnolliseen toipumiseen ei ole, tulee se lopettaa asianmukaisesti pois kärsimästä ja tautipainetta lisäämstä.

Ennaltaehkäisy

Synnytysten järjestelmällinen valvominen ja rauhallisen, mukavan poikimapaikan järjestäminen ovat tärkeimpiä toimia, joilla ehkäistään vasikoiden syntymistä heikkoina. Tarvittaessa synnytysapua annetaan riittävän ajoissa ja puhtaasti (sekä emän ulkosynnyttimet että synnytysavun antajan kädet kainaloihin saakka pestään huolellisesti). Liian aikaisin annettua vetoapua tulee silti välttää, koska se lisää kohdun sisäistä painetta ja aiheuttaa hapenpuutetta vasikalle. Ennen vetoapuun ryhtymistä on varmistettava, että synnytystiet ovat kunnolla avautuneet eikä vasikka ole liian iso syntymään normaaliteitse.

Aiemmin poikineella lehmällä synnytykseen kannattaa puuttua viimeistään, mikäli poikiminen ei etene 2 tunnin kuluessa kalvojen puhkeamisesta. Kuitenkin, jos emä vaikuttaa kovin kivuliaalta, kannattaa vasikan tilanne tarkistaa jo aiemminkin. Emän stressin välttäminen umpikaudella vähentää ennenaikaisen poikimisen riskiä. Etenkin hiehojen tiineyttämisessä tulee kiinnittää huomiota käytetyn sonnin poikimavaikeusindeksiin.